

Konsekwencje zwarcia porozumienia między przedsiębiorcami

W prawie cywilnym bardzo często postępujemy się sformułowaniem, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia porozumienia. Co jednak to oznacza? Czy takie porozumienie można nazwać umową, aneksem do umowy, a może ugodą?

ANNA NOWICKA-OSUCH

Zgodnie z definicją wg słownika języka polskiego PWN „porozumienie” oznacza zgodę na coś, wzajemne zrozumienie, umowę, układ. Tym samym, słownik języka polskiego PWN od razu odsyła także do pojęcia umowy. Nie jest to jednak jakkolwiek rodzaj umowy nazwanej, którą możemy znaleźć w Kodeksie cywilnym. Porozumienie stanowi bowiem z pewnością formę umowy nienazwanej. Jednakże, czy każde porozumienie jest umową? Niekoniecznie. Wszystko zależy od tego, na co strony takiego porozumienia się umówią, a więc przede wszystkim czego dane porozumienie będzie dotyczyło, jaki jest cel jego zawarcia, zakres zastosowania, ale także jakie są motywy odnoszące się do podstaw danego porozumienia – czyli dlaczego strony w ogóle zdecydowały się zawrzeć porozumienie.

Czym jest porozumienie?

Odnosząc się do pojęcia porozumienia punktem wyjścia do jego zawarcia powinno być uczestnictwo co najmniej dwóch stron (choć nie jest oczywiście wykluczone uczestnictwo większej ilości stron), lecz przede wszystkim uczestnicy takiego porozumienia muszą zgodzić się co do oświadczeń w tym porozumieniu zawartych. Muszą więc złożyć tzw. zgodne oświadczenia.

Zgodne oświadczenia wynikające z treści porozumienia powinny wynikać z wzajemnego zrozumienia, a więc pojęcia konsensusu. Porozumieniem będzie więc ustalenie jakiegoś wspólnego, niesprzecznego stanowiska w danej sprawie. Porozumieniem może być także podsumowanie etapu większego procesu, tj. jakiegoś sprawy, która składa się z kilku stopni komunikacji i każdy z tych etapów będzie odrębnie zgodnie potwierdzony przez strony.

W tym też zakresie należy wskazać, że termin porozumienia może także oznaczać zgodną wolę stron dotyczącą wywołania bądź unicestwienia skutków czynności prawnej. Przykładami takich porozumień mogą być porozumienia zbliżone charakterem do wszelkich umów cywilnoprawnych, porozumienia administracyjne, porozumienie dotyczące ustania stosunku prawnego, czy też porozumienia międzynarodowe. W polskim porządku prawnym pojęcie porozumienia występuje bowiem zarówno w znaczeniu potocznym, jak również w znaczeniu czynności prawnej (np. strony mogą zawrzeć porozumienie zbliżone do

wspomnianej umowy cywilnoprawnej, występują także porozumienia administracyjne, porozumienia na podstawie kodeksu pracy, ale także porozumienia międzynarodowe).

Umowa czy układ?

Na gruncie cywilnoprawnym, w przeważającym zakresie, porozumienie stanowi rodzaj umowy lub układu. Strony takiej umowy mogą się bowiem umówić na dowolną jej treść. Oznacza to, że porozumienie nie musi wprost dotyczyć ściśle określonych postanowień umownych, nawiązujących do jakiegoś rodzaju umowy. Porozumienie może być bowiem dokumentem, które w pierwszej kolejności będzie odnosiło się do bieżącej sytuacji pomiędzy stronami, czy też podstawy faktycznej, która stanowić będzie o źródle danego porozumienia, celach jakie przyświecają danemu porozumieniu, aby następnie – już w treści samego porozumienia – strony przedstawiły tzw. clue odnoszące się do zawieranej umowy.

W tym też zakresie porozumienie najczęściej zawiera opis przedmiotu porozumienia, oświadczenia stron, lub choćby jednej strony, opis obowiązków lub też czynności, które strony wzajemnie zobowiązują się zrealizować (zarówno na rzecz siebie, ale również dobrze strony mogą nałożyć zobowiązania do realizacji danych obowiązków na rzecz podmiotów trzecich), terminy realizacji danych czynności lub obowiązków, w tym także strony mogą przewidzieć postanowienia dotyczące wszelkich rygorów w zakresie odpowiedzialności danej strony, na wypadek jego niewykonania. W konsekwencji, porozumienie może być umową stron, określającą wzajemne prawa i obowiązki.

Odniesienie do wcześniejszej umowy

Przykładem porozumienia, które stanowić będzie rodzaj umowy pomiędzy stronami, może być porozumienie wskazujące w pierwszej kolejności na wcześniej zawarte umowy pomiędzy stronami (np. umowę ramową, umowę wykonawczą, umowę dostawy) i założenia wynikające z tych umów. Następnie, przedmiotem takiego porozumienia może być wzajemne uregulowanie pomiędzy stronami stosunków wynikających z zawartych przez te strony umów oraz złożonych oświadczeń, w związku ze współpracą prowadzoną przez strony w oparciu o ich postanowienia.

ZDANIEM AUTORKI

Anna Nowicka-Osuch

advokat Kopec & Zaborowski
Advokaci i Radcowie Prawni

Ponieważ w prawie cywilnym brak jest jakichkolwiek unormowań prawnych w zakresie pojęcia porozumienia, można wskazać, że to same strony / uczestnicy takiego porozumienia kształtują jego treść. To od stron porozumienia będzie więc zależało, czy dane porozumienie przybierze formę umowy, czy też ugody. Może się zdarzyć, że porozumienie będzie tak rozbudowane lub wielowarstwowe, że będzie łączyło zarówno elementy umowy, jak również ugody. Kluczowe jest jednak, aby dane porozumienie wynikało z wzajemnych potrzeb stron i opierało się na wzajemnym zrozumieniu oraz wspólnym i zgodnym stanowisku stron porozumienia w danej sprawie.

W celu realizacji określonych w porozumieniu założeń, strony mogą także w takiej umowie ustalić warunki wzajemnych rozliczeń z danych przedsięwzięć (np. z tytułu komercjalizacji jakiegoś produktu, lub wszelkich dodatkowych kosztów, jakie powstały w związku z realizacją wspomnianych wcześniejszych umów). Cel porozumienia może się także odnosić do niewykonywania przez strony lub jedną ze stron jakichkolwiek uprawnień zastrzeżonych na jej rzecz w treści umowy pierwotnej – o ile nie zostaną one opisane lub potwierdzone treścią porozumienia. Dalsze postanowienia porozumienia mogą się więc odnosić wprost do założeń podobnych, jak w umowie – a więc mogą zostać opisane oświadczenia stron, ich obowiązki, dalsze zapewnienia stron, relacja porozumienia względem wcześniejszych umów – np. poprzez rozwiązanie części postanowień zawartych w pierwotnych umowach, albo także rozwiązanie samych umów i zastąpienie ich nową formą umowy – opartą na konstrukcji porozumienia.

Co istotne, porozumienie nie musi być uznawane jako odrębna umowa względem umów już przez strony zawartych. Często zdarza się, że porozumienie stanowi formę aneksu do umowy pomiędzy stronami, choć nie jest wprost nazwane jako aneks do umowy. Taką sytuacją wiąże się z tym, że strony w treści porozumienia nawiązują do wspomnianej pierwotnej umowy, jednakże ze względu na charakter postanowień, które są ujęte w porozumieniu, nie jest możliwe opisanie tych postanowień jako aneksu do umowy. Wynika to z faktu, iż takie porozumienie do umowy może odnosić się do zupełnie nowych okoliczności lub sytuacji faktycznej powstałej pomiędzy stronami w toku realizacji danej umowy. Aneks zmieniający już przyjęte przez

strony postanowienia nie odzwierciedliłyby należyście tego, co strony chcą dodać lub zmienić. Porozumienie może bowiem opisać podstawy w zakresie dodanych lub zmienionych względem umowy postanowień, ale także może uwzględnić wszelkie nowe postanowienia, wcześniej zupełnie przez strony nieprzewidziane.

Porozumienie a poufność informacji

Często zdarza się, że porozumienie pomiędzy stronami posiada także odpowiednie postanowienia w zakresie poufności informacji. W tym zakresie strony porozumienia niejednokrotnie zobowiązują się, że nie wykorzystają ani nie ujawnią jakiegokolwiek osobie trzeciej informacji uznanych przez strony na mocy porozumienia za informacje poufne, albo także dołożą wszelkich starań, aby zapobiec wykorzystaniu lub ujawnieniu informacji poufnych. W tym zakresie strony zobowiązane są jednak opisać przyjętą przez siebie definicję informacji poufnych wynikających z porozumienia. Mogą to być m. in. tajemnice przedsiębiorstwa stron i informacje związane z realizacją zawartych przez strony wcześniejszych umów, a także porozumień i aneksów do nich, wszelkie prawa własności intelektualnej, informacje otrzymane lub uzyskane wskutek lub w związku z zawarciem lub wykonaniem porozumienia albo wcześniejszych umów, lub też odnoszące się do negocjacji ich postanowień, czy także wszelkie przekazane sobie wzajemnie przez strony informacje, nawet bez jakiegokolwiek oznaczenia ich jako „poufne”. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby w treści porozumienia strony wyłączyły także odpowiednie informacje, które nie będą informacjami poufnymi w rozumieniu definicji przyjętej w

porozumieniu. Katalog informacji poufnych może być więc szeroki.

Czy porozumienie może być ugodą?

Ze względu na fakt, iż to strony danego porozumienia kształtują jego treść, nic nie stoi na przeszkodzie, aby porozumienie stanowiło także formę ugody pomiędzy stronami.

PRZYKŁAD 1

Przedmiot porozumienia może być ujęty nie tylko poprzez ustalenie wzajemnych rozliczeń lub dodatkowych praw i obowiązków stron, ale także poprzez zrzeczenie się przez strony porozumienia wzajemnych wszelkich roszczeń, które mogłyby stronom przysługiwać w związku z prowadzoną współpracą i chociażby potencjalnym naruszeniem przez strony warunków realizacji umów wcześniej zawartych.

PRZYKŁAD 2

Strony mogą wprost opisać w porozumieniu wzajemne zobowiązania finansowe (wraz z ich wysokościami lub też z opisem dotyczącym postawy tych zobowiązań) i wprowadzić w porozumieniu takie postanowienia, które będą wskazywały na zrzeczenie się roszczeń (w części lub w całości). Mogą też opisać sposób zaspokojenia roszczeń, czy też potwierdzić wysokość danych zobowiązań i warunki odnoszące się do realizacji w zakresie ich zaspokojenia w przyszłości (w pełnej lub w częściowej wysokości).

Wszelkie postanowienia w tym zakresie określają same strony danego porozumienia. Jednak – tak, jak zostało wskazane na wstępie – to strony zgodnie ustalają treść porozumienia. Jeżeli więc decydują się na jakiegokolwiek postanowienia mające charakter ugody, treść tych postanowień powinna także opierać się na wzajemnych ustępstwach. Nie można oczywiście zapominać o konieczności zabezpieczenia postanowień mających charakter ugody – tak, aby dozwolone były należytym starannością do zapewnienia stronom wzajemnego bezpieczeństwa co, do realizacji tegoż porozumienia. /o